

ДАВІДОВИЧ Ніцца –

професор, керівник відділу оцінювання якості академічної освіти, університет Аріель, Ізраїль
d.nitza@ariel.ac.il,

ЯВИЧ Роман –

PhD, факультет природничих наук, кафедра математики, університет Аріель, Ізраїль
romany@g.ariel.ac.il,

ГЕРКЕРОВА Олександра Михайлівна –

кандидат педагогічних наук, доцент кафедри германської філології та методики викладання іноземних мов Південноукраїнського національного педагогічного університету ім. К. Д. Ушинського, Одеса
gerkerova@ukr.net

ВПЛИВ ПРОГРАМИ, ЩО БЛОКУЄ НЕБАЖАНИЙ ІНТЕРНЕТ-КОНТЕНТ НА ТРИВАЛІСТЬ ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРНЕТУ ТА ОРГАНІЗАЦІЮ ДОЗВІЛЛЯ СУЧАСНОЇ МОЛОДІ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Постановка проблеми. Останніми роками Інтернет став основною сферою діяльності для дітей і підлітків з метою пошуку інформації, міжособистісного спілкування, а також розваг і соціальних потреб. В Інтернеті підлітки слухають музику, грають в комп'ютерні ігри, шукають інформацію, спілкуються зі своїми друзями, пишуть про себе, публікують свої фотографії, зустрічаються з новими людьми, відповідають на пости і багато що інше. Віртуальний світ став невід'ємною частиною фізичного світу дітей і підлітків. Тому вони проводять все більше часу перед екраном комп'ютера. Опитування, проведене в США, показало, що діти і підлітки проводять близько двох з половиною годин в день перед комп'ютером. У Європі 60% 9–16-річних користуються Інтернетом щодня, в середньому півтори години. В Ізраїлі 92% підлітків у віці 13–17 років користуються Інтернетом в середньому близько двох годин на день [8]. Теорії ризиків для здоров'я показують, що люди прагнуть не робити того, що вважають небезпечним. Крім того, в підлітковому віці зростає значущість групи однолітків і зростає її вплив на поведінку людини, тому важливо розуміти, що хвилює дітей і підлітків, щоб створити ефективні профілактичні програми для зниження ризиків негативного впливу Інтернету.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. В 2000 році офіс президента Біла Клінтона опублікував доповідь «Потрапляння у мережі: визначення цифрових меж», в якій говориться, що у більше 50% американців є комп'ютер дома, і що доступ до Інтернету значно виріс, з 26,2% в 1998 році до 41,5% в 2000 році. Більш того, в 2002 році використання Інтернету зросло до приблизно 581 мільйона користувачів, що на 463

мільйони більше в порівнянні з попереднім роком. Зі збільшенням використання електронних засобів росте кількість проблемних ситуацій, пов'язаних з їх використанням.

Проблеми, пов'язані з використанням Інтернету, описуються такими термінами як комп'ютерна залежність, інтернет-залежність, інтернет-манія, патологічне використання Інтернету. За останні роки статті, що описують проблеми, пов'язані з використанням Інтернету, були опубліковані в ЗМІ та в медичній літературі. Надмірне використання Інтернету може стати причиною нездатності людини контролювати себе під час цього процесу, що, у свою чергу, може призвести до різного роду дисфункцій в повсякденному житті. Інтернет може стати каталізатором прояву психічних відхилень, таких як патологічна залежність, парафілія – девіантна сексуальна поведінка і схильність до нав'язливих покупок. Проблемне використання Інтернету може бути також пов'язане з підвищеною тривожністю та депресивними симптомами [10].

Онлайн дослідження констатувало депресивні симптоми у 259 респондентів, схильних до надмірного використання Інтернету. Крім того, дослідження, в якому взяли участь 169 респондентів, виявило зв'язок між масовим використанням Інтернету та депресією і самотністю, скороченням контактів із членами сім'ї та соціальними проблемами людини [9]. З появою на ринку такого пристрою як смартфон і можливості використання мобільного інтернету, кількість часу у мережі неухильно росте. Завдяки широкому спектру функцій, смартфони є не лише засобом зв'язку, але і пошуку інформації в режимі реального часу. Крім того, вони забезпечують комфорт повсякденного життя

людей і у багатьох випадках також можна говорити про залежність. Тоді як старше покоління «мігрувало» в онлайн-середовище, підлітки ростуть сьогодні в епоху, коли існування Інтернету сприймається як природне. Підлітки сьогодні – це цифрові аборигени, які виростили в оточенні смартфонів, планшетів і інших пристроїв. Вірогідність того, що вони стануть активними Інтернет-користувачами, дуже висока. Це припущення було підтвержене в дослідженні Інституту П'ю про відмінності між поколіннями відносно використання Інтернету серед американців. В Ізраїлі також результати опитування показують схожу нерівність (Інтернет використовують 86% підлітків і 68% дорослих) [7].

Смартфони стали невід'ємною частиною повсякденного життя молодих ізраїльтян. Опитування, проведене в 2015 році, показало, що середній вік отримання смартфона складає 9,5 років. Крім того, середня тривалість щоденного використання смартфона у віці 12-17 років складає 3,4 години. Було виявлено, що дівчатка використовують свій смартфон більше, ніж хлопчики. Що стосується використання мобільних застосунків, було встановлено, що 80% 13-17 річних використовують WhatsApp для щоденного спілкування, 72% ізраїльських підлітків використовують Instagram і 55% Snapchat [5]. Дослідження, проведене в Університеті Хайфи, показало, що 94% учнів середніх шкіл в Ізраїлі дістають доступ до соціальних мереж в класі. Тільки 4% не використовують смартфони під час занять. Дослідники заявили, що студенти використовують свої мобільні телефони для того, щоб: переглядати веб-сторінки і стрічки в соціальних мережах, слухати музику, фотографувати, грати в ігри і відправляти текстові повідомлення і фотографії. Згідно з результатами опитування, під час зайняття студенти весь час використовують смартфон [11]. Німецьке дослідження, проведене з 14-92-річними респондентами, показало, що люди з більш високим соціально-економічним статусом мають більше доступу до Інтернету і більш схильні використовувати свої численні можливості і додатки (електронна пошта, пошук даних, купівлі) в усіх вікових групах. Значна частина (9,3%) повідомила про негативні наслідки, таких як надмірний Інтернет-серфінг, проблеми із здоров'ям, а також відмову від дозвілля, розваг і соціального життя [1]. Діти і підлітки мають майже необмежений доступ до Інтернету, використовуючи комп'ютер, мобільний телефон та і-пад. Інтернет є невід'ємною частиною середовища цього покоління і місцем розваг, дозвілля і засобів спілкування з

друзями [4].

Майже усі державні школи в США мають доступ до Інтернету на шкільних комп'ютерах. Оскільки Інтернет включає безліч невідповідних матеріалів, це викликає стурбованість у багатьох батьків і учителів. У 2000 році усі державні школи мали доступ до Інтернету, і були впроваджені різноманітні методи (AUP) і технології, такі як програми блокування або фільтрації Інтернет-систем, «коди честі» для студентів і контроль доступу учнів до невідповідних матеріалів. Близько 95% шкіл усіх типів застосовували підхід AUP, 94% повідомили про контроль доступу до неналежних матеріалів з боку співробітників, 74% повідомили, що використовують інтернет-блокування або фільтри, а 64% мають «коди честі». Ці дані показують, що більшість шкіл (91%) використовують більше за одну процедуру або технологію у рамках своєї політики по забезпеченню безпеки інтернет-серфінгу учнів в школі [12].

Як і у багатьох інших країнах, в Ізраїлі вчителі та батьки також приділяють особливу увагу контролю використання Інтернету в школі і в інших місцях. Нині, у зв'язку зі збільшенням використання смартфонів, недостатньо контролювати веб-сайти на шкільних комп'ютерах; мета – забезпечити безпечне використання смартфонів студентів. Програма NetSpark була розроблена, щоб розв'язати цю проблему. NetSpark має динамічну місткість для графічного аналізу, яка дозволяє фільтрувати Інтернет-контент і враховує безперервну еволюцію Інтернет-технологій. Програма використовує технології автоматичної ідентифікації для фільтрації зображень в Інтернеті і забезпечує повний захист, особливо там, де немає тексту, який допомагає прийняти рішення про те, включати або блокувати контент.

«Розумний движок» досліджує незнайомі картинки, аналізує компоненти зображення, порівнюючи їх з тими, які вже є у базі зображень NetSpark, і може визначити, чи слід блокувати зображення. Графічний движок може розрізнити зображення порнографічного характеру, а також так званий «контент для дорослих» (наприклад, зображення людей в купальниках або реклама нижньої білизни і так далі). NetSpark – найпередовіша технологія на ринку, що має 99% ефективність. Блокуюча система NetSpark дозволяє користувачам контролювати зміст веб-сторінок, що переглядаються, зберігати доступ до великого спектру ресурсів в Інтернеті, будучи захищеним від небажаного контенту. NetSpark дозволяє віддати належне Інтернету як корисному інструменту і джерелу знань для усіх членів сучасного суспільства.

Незважаючи на величезний потенціал, Інтернет також пов'язаний з ризиками. Батьки і учителі все частіше шукають способи захистити своїх дітей і самих себе від веб-сайтів з небажаним змістом. Офіси, школи і інші громадські місця також шукають нове рішення, яке забезпечить дотримання прийнятої політики використання і запобіжить зловживанню публічним доступом до Інтернету, який вони надають. NetSpark пропонує це рішення. Унікальний технологічний підхід компанії автоматично перевіряє і фільтрує запити на контент, оцінює контент на сторінці в режимі реального часу і видаляє усі невідповідні текстові або графічні компоненти перед тим, як надати доступ до контенту. NetSpark пропонує унікальний фільтр, який надає захист і забезпечує доступ до максимальної кількості контенту NetSpark надає декілька послуг – контроль графіки, фільтрація – виключення небажаного контенту без блокування усієї Інтернет-сторінки, фільтрація контенту в режимі реального часу – контроль і фільтрація сторінки під час використання. Перевірка безпеки веб-сайту дуже важлива: кількість порнографічного і небажаного контенту, що знаходиться на безпечних сайтах, величезна. Програма надає користувачам можливість включати фільтри, щоб забезпечити безпеку користувачів і доступ до відповідного контенту на веб-сайті, рішення для соціальних мереж в таких питаннях як кібербулінг, секстинг і т.д. NetSpark дозволяє контролювати профілі в соціальних мережах, чат-повідомленнях і блогах, щоб ідентифікувати і реагувати на неприйнятний контент [6].

Мета статті полягала в тому, щоб з'ясувати, чи існує кореляція між використанням програми NetSpark для смартфонів студентами і ефективністю використання їх вільного часу, в порівнянні з тими студентами, на телефонах яких програма не була встановлена.

Виклад основного матеріалу дослідження. Ми дослідили різницю в звичках, пов'язаних з проведенням дозвілля, серед студентів, на телефонах яких була або не була встановлена програма. Ми припустили, що після встановлення програми студенти схильні більше часу приділяти видам діяльності, не пов'язаним з Інтернетом, – спілкуванню з друзями, спорту і т. д. У дослідженні брали участь студенти релігійної школи Офра для дівчат, в якій керівництво школи встановило програму на телефонах студентів однієї групи, і студенти тієї ж школи, на телефонах яких програма не була встановлена.

Ми також досліджували час використання

Інтернету на смартфонах після встановлення програми NetSpark. Крім того, ми проаналізували, чи змінилися звички студентів, пов'язані з проведенням дозвілля, після установки програми. А саме, як студенти проводять дозвілля, не використовуючи Інтернет на смартфоні та інших пристроях. Нарешті, ми також прагнули з'ясувати, чи впливає релігійність на організацію дозвілля студентів. Виходячи з вищесказаного, ми висунули наступні гіпотези:

1. Студенти, на телефонах яких була встановлена програма, менше використовуватимуть додатки, ніж студенти, на телефоні яких програма не була встановлена.

2. Буде виявлений зв'язок між установкою програми NetSpark, яка блокує неприйнятний контент, і використанням вільного часу. Студенти, на телефонах яких встановлена програма, проводитимуть вільний час різноманітніше і менше використовуватимуть Інтернет впродовж дня в порівнянні з тими студентами, на телефони яких програма не встановлена.

3. Будуть виявлені відмінності в звичках, пов'язаних з використанням Інтернету, серед більш і менш релігійних студентів. Чим нижче релігійність, тим більше часу проводиться в мережі.

4. Будуть відмінності в організації дозвілля серед релігійних і нерелігійних студентів, на телефонах яких встановлена/не встановлена програма NetSpark. А саме, чим вище рівень релігійності, тим більше вільного часу буде присвячене діяльності, відмінній від Інтернет-використання, також установка Netspark вплине на тривалість використання Інтернету впродовж дня

5. І релігійність, і програма NetSpark впливатимуть на використання додатків для смартфонів.

6. І релігійність, і програма NetSpark впливатимуть на організацію вільного часу.

У дослідженні брали участь 120 учениць 9–12 класів середньої школи Офра для дівчаток. Віковий діапазон складав 14–18 (середнє значення – 16). На телефони половини респондентів (60) була встановлена програма NetSpark. Респонденти брали участь в дослідженні на добровільній основі після того, як участь у нашому дослідженні була схвалена директором школи. У цьому дослідженні використовувалися три опитувальники: соціо-демографічний, пов'язаний з використанням смартфонів і з організацією дозвілля.

1. Соціо-демографічна анкета – особиста інформація про респондентів: стать, рік народження, релігійність.

2. Анкета, пов'язана з використанням смартфонів: перша частина цієї анкети – це загальна інформація про респондентів, у тому числі три питання – чи була встановлена програма на телефоні користувача, впродовж скількох років респондент використовує мобільний телефон, середня тривалість використання телефону в день. В другій частині опитувальника респонденти повинні були відповісти на 9 питань про використання мобільних приладів. Цей опитувальник був узятий з дослідження Девіда і Ципори [3]. У оригінальній анкеті було 7 пунктів, але оскільки за роки, що пройшли з моменту складання опитувальника, з'явилися нові мобільні прилади, якими часто користуються підлітки, ми додали два пункти (використання WhatsApp і використання соціальних мереж). Поточний індекс включає 9 пунктів, які

респонденти повинні були оцінити за 5-бальною шкалою Лікерта, від «зовсім ні» (1) до «дуже» (5).

Опитувальник про організацію дозвілля – це існуюча анкета, узята із статті Коена і Ромі [2]. Це анкета складається з 27 пунктів, які треба було оцінити за шкалою від 1 до 5 від «зовсім ні» (1) до «великої кількості часу». Анкетування проводилося особисто експериментатором в школі. Мета дослідження була пояснена усім респондентам, а також той факт, що їх особисті дані будуть конфіденційними, що вони не зобов'язані брати участь, і що вони можуть припинити заповнювати анкету на будь-якому етапі на власний розсуд. У таблицях 1–2 представлені достовірність і описова статистика змінних дослідження.

Таблиця 1: Надійність і описова статистика змінних дослідження (середнє значення, стандартне відхилення і діапазон)

	Надійність	Середнє значення	Стандартне відхилення	Діапазон
Використання додатків для смартфонів	0.67	2.72	0.67	1.43-4.43
Використання вільного часу	0.75	2.48	0.40	1.44-3.56

Таблиця 2: Описова статистика змінних дослідження (розподіл частот)

		N	%
Чи встановлена програма NetSpark	так	73	57.0
	ні	55	43.0
35	27.3	24	18.8
	від 1 до 3 років	90	70.3
	більш ніж 9 років	4	3.1
	менш ніж 1 рік	10	7.8
Скільки часу Ви проводите в Інтернеті в середньому?	від 3 до 4 годин		
	від 1 до 2 годин	36	28.1
	отвід 2 до 3 годин двох до трех часов	35	27.3
	5 і більше годин	22	17.2

Таблиця 3: Відмінності у використанні мобільних додатків, використанні мобільних телефонів, щоденна тривалість Інтернет-використання серед респондентів, на телефонах яких встановлена/не встановлена програма NetSpark.

	Netspark встановлена		Netspark не встановлена		t (126)
	M	SD	M	SD	
Використання мобільних додатків	2.67	0.69	2.80	0.64	-1.06
Тривалість використання мобільних телефонів	2.12	0.57	2.23	0.63	-1.05
Щоденна тривалість інтернет-використання	2.39	1.08	2.25	1.04	0.74

Згідно з першою гіпотезою дослідження, спостерігатимуться певні відмінності у використанні мобільних додатків, використанні мобільних телефонів, щоденної тривалості Інтернет-використання, серед респондентів, на телефонах яких встановлена/не встановлена програма NetSpark. Щоб оцінити достовірність гіпотези дослідження були проведені t-тести. У таблиці 3 наведені результати аналізу.

Як видно з Таблиці 3, гіпотеза дослідження не була підтверджена, і не було виявлено істотної різниці у використанні мобільних додатків, використанні мобільних телефонів, щоденної тривалості використання Інтернету серед респондентів, які встановили / не встановили NetSpark. Згідно з другою гіпотезою дослідження, спостерігатимуться певні відмінності у використанні вільного часу між респондентами зі встановленою / не встановленою програмою NetSpark. Щоб оцінити достовірність гіпотези, був проведений t-тест, в результаті якого гіпотеза дослідження не була підтверджена, $t(126) = 0,70, p > 0,05$. Немає істотної різниці у використанні вільного часу серед респондентів, на телефонах яких встановлена NetSpark ($M = 2,50, SD = 0,44$) або не встановлена ($M = 2,45, SD = 0,35$).

Згідно з третьою гіпотезою дослідження, буде встановлена різниця в звичках, пов'язаних з використанням Інтернету, серед більш і менш релігійних студентів. Для перевірки цієї гіпотези був проведений двосторонній дисперсійний аналіз. Як видно з Таблиці 4, програма NetSpark істотно не впливає на цей показник, $F(1,124) = 0,08, p > 0,05$, тобто не було виявлено різниці в тривалості використання мобільного телефону респондентами зі встановленою / не встановленою програмою NetSpark. Також було виявлено, що релігійність також на це не впливає $F(1,124) = 0,56, p > 0,05$, тобто не було виявлено різниці в тривалості використання мобільного телефону серед респондентів з різним рівнем релігійності.

Нарешті, комплексний вплив встановленої програми і високого рівня релігійності також не має значного ефекту, $F(1,124) = 0,08, p > 0,05$.

Згідно з четвертою гіпотезою, буде встановлена різниця в звичках, пов'язаних з використанням Інтернету, серед більш і менш релігійних студентів. Чим нижче релігійність, тим більше часу проводиться в мережі. Для уточнення цього припущення був проведений двосторонній дисперсійний аналіз. Як видно з таблиці 5, ефект від установки програми NetSpark відсутній, $F(1,124) = 0,59, p > 0,05$, тобт не було виявлено відмінностей в тривалості щоденного Інтернет-використання серед респондентів зі встановленою / не встановленою програмою NetSpark. Ступінь релігійності також не впливає на це, $F(1,124) = 2,70, p > 0,05$. Нарешті, поєднання таких чинників як встановлення програми і високий ступінь релігійності не впливають на тривалість використання Інтенету впродовж дня, $F(1,124) = 0,26, p > 0,05$.

Згідно з п'ятою гіпотезою дослідження, і релігійність, і програма NetSpark впливатимуть на використання додатків для смартфонів. Для перевірки цієї гіпотези був проведений двосторонній дисперсійний аналіз. Як видно з таблиці 5, ефект від установки програми NetSpark відсутній, $F(1,124) = 1,13, p > 0,05$, тобто не було виявлено відмінностей у використанні мобільних додатків серед респондентів зі встановленою / не встановленою програмою NetSpark. Були виявлені відмінності у використанні мобільних додатків залежно від ступеню релігійності, $F(1,124) = 18,91, p > 0,001$, тобто використання додатків мобільних телефонів було вище серед респондентів з низькою релігійністю, чим серед респондентів з високою релігійністю. Нарешті, поєднання таких чинників як встановлення програми і високий ступінь релігійності не впливають на кількість використовуваних мобільних додатків, $F(1,124) = 0,22, p > 0,05$.

Таблиця 4: Середнє і стандартне відхилення тривалості використання мобільного телефону залежно від рівня релігійності і встановлення програми NetSpark

	Netspark встановлена		Netspark не встановлена		Разом	
	M	SD	M	SD	M	SD
Респонденти з низьким рівнем релігійності	2.33	0.51	2.33	0.57	2.33	0.50
Респонденти з високим рівнем релігійності	2.10	0.58	2.23	0.64	2.15	0.61
Разом	2.12	0.57	2.23	0.63		

Таблиця 5: Середнє та стандартне відхилення тривалості використання Інтернету впродовж дня залежно від ступеню релігійності і встановлення NetSpark або її відсутності на мобільному телефоні

	Netspark встановлена		Netspark не встановлена		Разом	
	М	SD	М	SD	М	SD
Респонденти з низьким рівнем релігійності	3.16	1.32	2.66	1.52	3.00	1.32
Респонденти з високим рівнем релігійності	2.32	1.05	2.23	1.02	2.28	1.03
Разом	2.39	1.08	2.25	1.04		

Таблиця 6. Середнє і стандартне відхилення використання мобільних додатків залежно від ступеню релігійності і встановлення програми NetSpark або її відсутності на мобільному телефоні

	Netspark встановлена		Netspark не встановлена		Разом	
	М	SD	М	SD	М	SD
Респонденти з низьким рівнем релігійності	3.50	0.70	3.85	0.49	3.61	0.63
Респонденти з високим рівнем релігійності	2.60	0.65	2.73	0.60	2.66	0.63
Разом	2.67	0.69	2.80	0.64		

Згідно з шостою гіпотезою дослідження, і релігійність, і програма NetSpark впливатимуть на організацію вільного часу. Для перевірки цього припущення був проведений двосторонній дисперсійний аналіз. Як видно з таблиці 7, ефект від установки програми NetSpark відсутній $F(1,124) = 0,07, p > 0,05$, тобто не було виявлено відмінностей в організації вільного часу серед респондентів зі

встановленою / не встановленою програмою NetSpark. Ступінь релігійності також не впливає на організацію вільного часу, $F(1,124) = 0, p > 0,05$. Нарешті, поєднання таких чинників як установка програми і високий ступінь релігійності не впливають на проведення дозвілля респондентами, $F(1,124) = 0,005, p > 0,05$.

Таблиця 7. Середнє і стандартне відхилення організації дозвілля залежно від ступеню релігійності і встановлення програми NetSpark або її відсутності на мобільному телефоні

	Netspark встановлена		Netspark не встановлена		Разом	
	М	SD	М	SD	М	SD
Респонденти з низьким рівнем релігійності	3.50	0.70	3.85	0.49	3.61	0.63
Респонденти з високим рівнем релігійності	2.60	0.65	2.73	0.60	2.66	0.63
Разом	2.67	0.69	2.80	0.64		

Висновки та перспективи подальших розвідок наперед. Метою нашого дослідження було з'ясувати, чи існує зв'язок між програмою NetSpark на смартфоні і організацією дозвілля серед студентів, у яких на телефонах встановлена / не встановлена програма NetSpark. Жодна з гіпотез не підтвердилася в ході дослідження, за виключення частково підтвердженої п'ятої гіпотези, в ході перевірки якої з'ясувалося, що ступінь релігійності респондентів впливав на використання додатків для смартфонів, яке було вище серед менш релігійних респондентів. Дослідження сприяло освітленню теми використання Інтернету і організації дозвілля. Хоча велика частина

гіпотез не підтвердилася, ми з'ясували, що респонденти з низьким рівнем релігійності більше використовують мобільних додатків, ніж респонденти з високим рівнем релігійності.

Це показує, що респонденти з низьким рівнем релігійності активніше використовують свій смартфон, проводять більше часу в Інтернеті, ніж учні, які повідомили, що вони більш релігійні. Подальші перспективи дослідження полягають у дослідженні питань, пов'язаних з використанням мобільних телефонів, мобільних додатків, організації дозвілля серед респондентів чоловічої статі. Можливо, точніші дані вдасться отримати, якщо скористатися іншими методами

дослідження. До того ж, на нашу думку, дослідження, проведене у світських школах, могло б надати більше інформації, а також надасть можливість провести порівняльний аналіз результатів, отриманих у світських і релігійних школах.

REFERENCES

1. Beutel, M. E., Brähler, E., Glaesmer, H., Kuss, D. J., Wölfling, K., & Müller, K. W. (2011). Regular and problematic leisure-time Internet use in the community: results from a German population-based survey. *Cyberpsychology, Behavior, and Social Networking*, 14(5).
2. Cohen, A. & Romi, S. (2015). *Leisure among youth in Israel: Non-formal education, school climate, violence, risk of dropping out and well-being*. Ramat Gan: Bar Ilan University. [Hebrew].
3. David & Tzipora (2011). *Use of cellular telephones: Jewish teens versus Bedouin teens in Israel*. Beer Sheva: Ben Gurion University. [Hebrew].
4. Harari, L., Vidislavsky, M. & Shemesh, D. (2001). The way to a safe space on the internet. *Journal for Promoting Leadership, Professionalism, and Excellence in the School Administration in Elementary Education*. Ministry of Education. [Hebrew].
5. Lenhart, A. (2015). Teens, social media & technology overview 2015. *Pew Research Center*, 9.
6. NetSpark website. Accessed 14 March 2017 from http://www.netspark.com/?a=technologies/graphic_inspection
7. Rafaeli, S., Ariel, Y. & Katzman, M. (2010). *Online youth: Internet use and purchasing patterns*. Ministry of Trade and Employment. [Hebrew].
8. Sasson, H., Erez, R. & Elgali, Z. (2011). Risks on the web: Adolescents' perceptions and coping mechanisms. *The 4th Knowledge Cities World Summit*, pp. 350-356. [Hebrew].
9. Shapira, N. A., Goldsmith, T. D., Keck, P. E., Khosla, U. M., & McElroy, S. L. (2000). Psychiatric features of individuals with problematic internet use. *Journal of Affective Disorders*, 57(1), 267-272.
10. Shapira, N. A., Lessig, M. C., Goldsmith, T. D., Szabo, S. T., Lazoritz, M., Gold, M. S., & Stein, D. J. (2003). Problematic internet use: proposed classification and diagnostic criteria. *Depression and Anxiety*, 17(4).
11. Survey on use of cell phones in class (2012). Haifa University. [Hebrew].

12. Wells, J., & Lewis, L. (2006). *Internet access in US public schools and classrooms: 1994–2005*. National Center for Education Statistics.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ

ДАВІДОВИЧ Ніцца – професор, керівник відділу оцінювання якості академічної освіти, університет Аріель, Ізраїль.

Наукові інтереси: розробка академічного навчального плану; розвиток академічної освіти; Голокост та єврейська ідентичність; збереження культурної спадщини євреїв; моральне виховання.

ЯВИЧ Роман – PhD, факультет природничих наук, кафедра математики, університет Аріель, Ізраїль.

Наукові інтереси: дистанційна освіта, електронне навчання, освіта в мережі, педагогіка.

ГЕРКЕРОВА Олександра Михайлівна – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри германської філології та методики викладання іноземних мов Південноукраїнського національного педагогічного університету ім. К. Д. Ушинського.

Наукові інтереси: електронне навчання, дистанційне навчання, методика викладання іноземних мов, єврейська етнопедагогіка.

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

DAVIDOVICH Nitza – Head of quality assessment and academic instruction, Ariel University, Israel.

Circle of scientific interests: academic curriculum development; development of academic instruction; Holocaust and Jewish identity; preservation of the Jewish heritage; and moral education.

YAVICH Roman – Ph.D., Faculty of Natural Sciences, Department of Mathematics. Ariel University, Israel.

Circle of scientific interests: Distance Education, ELearning, Networked Education, Pedagogy.

GERKEROVA Alexandra Mikhailovna – Ph.D. in Pedagogy, Associate Professor of the Department of German Philology and Methodology of Foreign Languages Teaching at the South Ukrainian National Pedagogical University named after K. D. Ushinsky.

Circle of scientific interests: e-learning, distance learning, methodology of foreign language teaching, Jewish ethnopedagogics.

*Дата надходження рукопису 02.06.2018 р.
Рецензент – д.п.н. професор Н. А. Калініченко.*